

АНА АТАНАСКОВИЋ

ДНЕВНИК ЗНАКОВА: ПАВИЋ, ПРИРУЧНИК ЗА ПРИЗИВАЊЕ

И, Павић-бајкосторија се наставила. Или је све ово одраз моје опсесије, и дугогодишње, старе и тренутне, младе? Јер старост и младост не постоје када се човеку нешто допада, само допадање учини да време и пропадање не постоје. Постоји само љубав.

Стога упорно тражим филм *Византијско њлаво* на интернету, укуцавам наслов у Јутјуб претраживач, не налазим га, тражим га посвуда, макар и пиратски, али не налазим. На мах одустанем, али не дам се крају. Уосталом, зар ме Павић до сада није научио да крај не постоји? Пробам са укуцавањем речи where to watch и одмах нађем филм, и то на Јутјубу, који ми је упорно говорио да га не садржи.

Дуго нисам гледала тај филм, те сам заборавила да на почетку пише да је посвећен Тесли. Тесли! Још увек сам у кампањи представљања мог романа о жени која је волела тог човека.

Да ли је све ово збиљски?

Филм се развија, видим Теслину лампу коју сам давно имала, али је доживела трагедију, и бели туниски кавез у облику пагоде је ту... Осећам као да сада у филму играм и ја.

Након неколико дана имам заказано фотографисање са другарицом, тражимо на Дорћолу кафић који је она замислила по мојим упутствима, али, авај, он ради тек од 17 часова. Не можемо да чекамо, силазимо до следећег у низу који, гле чуда, има кавез! То је огроман кавез, атракција и, наравно, да се у њему фотографишем. Док се касније возимо ка Калемегдану, са радија се чује песма „Црни лептир” YU групе.

Павић се уселио у мене, на врх ми је језика да кажем другарици, али смандрљам нешто блаже, нешто као – повезана сам

са Павићем. Јер лако је у овом времену другима да помисле да си луд.

Све је ово можда уобразиља, а не збиља.

Не знам. Али знам да је љубав, књижевна и чиста, људска и пријатељска.

После неколико дана тражим по стану место где ћу сместити нове часописе и излазим на терасу. На лаптопу је пуштен интервју, емисија на опскурном Јутјуб каналу, који је мој guilty pleasure. Излазећи на терасу, могла сам да не натрчим на део када интервјуисана особа спомене Павића, али, вратила сам се у просторију у правом тренутку, да чујем. Контекст је чудан јер особа тврди да је Павић био масон. То не знам нити је моје да се петљам, само штиклирам још један „сусрет”.

Истражујем лептире и налазим да постоји „ефекат лептира”, тј. да наизглед мала промена у поретку и дешавањима, као што је махање крила лептира, могу да изазову велике промене у природи, судбини, Космосу.

То је тачно.

Добијам шансу за решење горућег проблема, за које сам приупитала Павићев тарот својевремено.

Помислим, упркос свим јављањима и јасним порукама – је ли ово крај Павића? Дани пролазе, није ми се јављао, време је да моја анксиозност и непрепуштање наново помисле – крај је.

Какав данак неискуству!

У дану када идем ка Каленићу да нађем још једног лептира са оне гомиле на тезги (нажалост, није их било), шетајући са пријатељем, срећем познаника писца који одједном у разговору спомиње Павића. Неизазван са моје стране. Изазван лепетом лептирових крила који контролише Павић! Тог човека нисам видела око осам година и сад га сретнем и, ето, спомиње Павића! Говори нам о извесној мистерији – један мали музеј ван центра града има необјављени Павићев рукопис.

Чујем се са Јасмином, која ми преноси да у легату (стану) има тренутно преко десет ноћних лептира иако на свим прозорима има супердихтујуће мреже.

Лептирасти ефекат.

И, каже Јасмина, „неће он тако лако отићи него има паузе. Комуницира са много света. Глобалан је.”

Општежитељ је, мислим.

Два дана касније сам на путу у Црној Гори. Пред кретање за Острог из луксузног хотела „Мало село” у Сасовићима, са друге стране аутомобилског стакла лепрша лептирић, тамо-амо!

Он је лептир који може да пређе сваки кланац, он је мост који може да превазиђе сваку бол.

Јутро пред нови почетак, који је, ипак, био пробног типа, сањам Павићеву кућу која је у Вишњичкој бањи, у брду, гледа на Дунав као на море. У њој има минимум десетак соба. Задржавам се у једној малој за коју знам да је једна од његових радних и у њој налазим бело јаје на коме пише „Ти си Ана”...али ипак, другим погледом схватам да пише „Ти си оно (ко ће га знати шта у ствари пише) на Наташи”.

Наташа је име моје покојне сестре, мада је могуће да је у свести остало и име другарице са којом сам причала те ноћи.

Реферишем Јасмини која мудро каже: „Јаје је Алфа и Омега. Прочитајте одломак из *Хазарског речника* – причу о гудалу и јајету”.

Читам. И јаје из *Речника* има нешто забележено на себи, то је учинио Мађар са очима боје сурутке. „То је неки датум.” То је, даље каже Павић, „датум који ће наступити тек кроз неколико месеци”.

Он се стварно игра!, мислим радосно. И показује ми како време постоји само ако га породим из груди, иначе не. И како чекање није чекање већ припрема, и како догађаји нису земљани већ ваздушни, прозирни. И како у свој папазјанији и животној кајгани срећа може бити „задоцнела”, али постоје акорди који могу да „олакшају све тегобе овога света”.

Онда, пред мој највећи књижевни догађај до сада – представљање мог досадашњег рада у Библиотеци града Београда, улазим у канцеларију Исидоре Ињац. А у њој Павићев постер! У чуду сам, иако је током овог путовања више пута доказано да не би требало да будем. У ствари, више је то чудо које јежи кожу, а не сумња. Сада је већ време за несумњу.

Питам Исидору о чему се ради, а она ми са поносом даје брошуру изложбе „Павић од Ш до А”, чији је била коаутор.

О, дивоте!, мислим. Ово је Павић од Омега до Алфа. И, ето, прати ме и у дану који ми је посебно битан, који је круна мог досадашњег књижевног рада!

Нови конкретни почетак сам баталила после два дана. Ипак није био за мене.

Али, надам се још новијем.

А је ли ово крај? И је ли ово павићевски дах, предах, удах или измаштани, па још и невидљиви плашт? Мислим да је време да престанем да се питам када ће крај. Неће никада. На моју срећу!

Читалац ће боље од мене знати читав смисао ове Павићеве ујдурме. Ја поуздано могу да тврдим само следеће: кад затворим

очи и преко празнине уђем у дубину, у слојеве испод чела (које при том процесу бриди по средини), испод замишљене Павићеве слике видим мутносветлеће сепиа-жућкасто, велико срце.

Оно куца за писање, и за истину. Све описано је чиста истина. Моје збиљско. Како бих другачије? Уосталом, и Павић је, епитом искренности, рекао:

Не смете лагати, не смете се лажно представљати. Не смете да будете једно у литератури, а неко други у приватном животу. Не исплати се, читалац вас одмах ухвати у лажи.